

## LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2013 rd

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem**

### INLEDNING

#### *Remiss*

Riksdagen remitterade den 19 mars 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem (RP 14/2013 rd) till lagutskottet för beredning.

#### *Lausunnot*

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandena (GrUU 32/2013 rd och FvUU 29/2013 rd) återges efter betänkandet.

#### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jukka Lindstedt, justitieministeriet
- överinspektör Marko Meriniemi och polisinspektör Antti Simanainen, inrikesministeriet
- överinspektör Jere Lumme, finansministeriet
- regeringsråd, lagstiftningsdirektör Hanna Nordström, försvarsministeriet
- referendarieråd Juha Haapamäki, riksdagens justitieombudsmans kansli

- hovrättsråd Risto Jalanko, Helsingfors hovrätt
- statsåklagare Mika Illman, Riksåklagarämbetet
- polisdirektör Robin Lardot, Polisstyrelsen
- biträdande chef Tero Kurenmaa och kriminalkommissarie Jari Mustonen, Centralkriminalpolisen
- kriminalinspektör Ilkka Koskimäki, polisinspektionen i Helsingfors
- regeringsråd Ari-Pekka Koivisto, staben för Gränsbevakningsväsendet
- brottsbekämpningschef Esko Hirvonen, Tulen
- advokat Markku Fredman, Finlands Advokatförbund
- professor Matti Tolvanen.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- kommunikationsministeriet
- Helsingfors tingsrätt
- Åklagarämbetet i Västra Nyland
- professor Dan Frände.

#### *Samband med andra handlingar*

Utskottet har behandlat propositionen tillsammans med proposition RP 16/2013 rd.

## PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det ändringar i den förundersökningslag och den tvångsmedelslag som träder i kraft vid ingången av 2014. Dessutom föreslås det vissa, närmast tekniska ändringar i lagen om rättegång i brottmål, kärnenergilagen, lagen om försvarstillstånd, tullagen, gränsbevakningslagen, punktskattelagen, lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi, lagen om övervakningsstraff, lagen om förbud mot beslag av vissa utställningsföremål som förs in till Finland, lagen om inteckning i bil, företagsinteckningslagen, fartygsregisterlagen, lagen om of-fentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, lagen om växtskyddsmedel samt utsökningsbal-ken.

Förundersökningslagens bestämmelser om rätten att anlita biträde vid förundersökning kompletteras så att en förundersökningsmyndighet också ska beakta garantierna för en rättvis rättegång. Dessutom ska förundersökningsmyndigheten, när brottets beskaffenhet förutsätter det, fråga målsäganden om målsäganden samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stöd-tjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna till orga-nisationen utan ogrundat dröjsmål.

Bestämmelsen om skyldighet att infinna sig till förundersökning föreslås bli ändrad så att den utöver polisen också gäller andra förunder-sökningsmyndigheter. Om det finns anledning att anta att en person kan bidra till utredningen av ett brott eller om hans eller hennes närvaro vid en förundersökningsåtgärd annars behövs för utredningen av brottet, är personen skyldig att på kallelse infinna sig hos den förundersöknings-myndighet som sänt kallelsen, på det närmaste lämpliga verksamhetsstället, eller på motsvarande verksamhetsställe hos någon annan förunder-sökningsmyndighet. En motsvarande ändring fö-reslås i förundersökningslagens bestämmelse om omedelbart hörande.

Bestämmelserna om husrannsakan i tvångs-medelslagen föreslås bli kompletterade. Den som genomsökningen gäller ska informeras om

sin rätt att få husrannsakan prövad vid domstol. Bestämmelserna kompletteras också så att en persons rätt att röra sig på förrättningsplatsen får begränsas för att förhindra att han eller hon får kännedom om uppgifter som är sekretessbelag-da enligt lag, eller för att säkerställa avspärr-ningen av utredningsplatser och utredningsob-jekt. En begränsning förutsätter att den är nöd-vändig för att uppnå syftet med åtgärden. Ett ärende som gäller domstolsprövning av husrann-sakan får avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om domstolen anser att det är lämpligt.

Tvångsmedelslagens bestämmelser om förut-sättningarna för att få använda teleavlyssning fö-reslås bli ändrade så att detta hemliga tvångsme-del kan tillåtas också vid utredning av sexuellt utnyttjande av barn. Tillstånd att utföra teleöver-vakning får beviljas också, om det finns skäl att misstänka olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med an-vändning av en teledress eller teleterminalut-rustning, eller om det finns skäl att misstänka lockande av barn i sexuella syften.

Så kallad överskottsinformation som fåtts ge-nom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtan-de av basstationsuppgifter och teknisk observa-tion ska få användas också, om det strängaste fö-reskrivna straffet för brottet är fängelse i minst två år och om det kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet att överskottsin-formationen används. Domstolen beslutar i sam-band med behandlingen av huvudsaken om an-vändning av överskottsinformation som bevis-ningsansökan ska sådan överskottsinformation som åklagaren tänker använda som bevis uppges samt användningen av överskottsinformation motiveras.

Tvångsmedelslagens bestämmelser om under-rättelse om användning av hemliga tvångsmedel

kompletteras så att de omfattar situationer där identiteten hos den som är föremål för tvångsmedel ännu inte är känd vid utgången av den tid som utsatts för underrättelsen eller vid uppskovet med underrättelsen. I dessa situationer ska personen utan ogrundat dröjsmål underrättas om tvångsmedlet skriftligen när hans eller hennes identitet har utretts. I vissa bestämmelser i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar görs också kompletteringar som har samband med detta. Dessutom föreslås att bestämmelser om överföring av ett ärende till annan domstol fogas till tvångsmedelslagen.

Samtidigt med denna proposition överlämnas en regeringsproposition med förslag till ändring av polislagen. Bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i tvångsmedelslagen och bestämmelserna om hemliga metoder för inhämtande av information i polislagen är fast förknippade med varandra.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2014 samtidigt med den nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Allmän motivering*

#### **Allmänt**

Regeringen föreslår ändringar i den nya förundersökningslagen (805/2011) och den nya tvångsmedelslagen (806/2011), som båda träder i kraft den 1 januari 2014. Dessutom föreslås ändringar som närmast är av teknisk natur i lagar som hänger samman med dessa. Också flera av de föreslagna ändringarna i tvångsmedelslagen är av teknisk natur. Dessutom ingår många ändringsförslag som klarlägger innehållet i lagbestämmelserna och utgör riktlinjer för lagtolkningen. Propositionen innehåller också substansändringar som i synnerhet till sin omfattning är sådana att det har varit möjligt att ta fram dem inom en relativt snabb tidtabell.

Samtidigt med denna proposition lämnade regeringen en proposition (RP 16/2013 rd) om ändring av den nya polislagen (872/2011). Ministerierna har tagit fram propositionerna i nära samarbete med varandra. Lagutskottet har lämnat utlåtande (LaUU 21/2013 rd) om den propositionen.

Rent allmänt konstaterar utskottet att det i detta sammanhang är motiverat att koncentrera sig på ändringsförslagen i den här propositionen. Det är inte ändamålsenligt att ta upp sådana bestämmelser till ny behandling som antogs ge-

nom lag 806/2011 och som denna proposition inte gäller, om man beaktar ämnets omfattning och komplexitet samt dessutom kräver konsekvens i lagstiftningen och vill följa god lagberedningssed. I det avseendet kan bara ändringar av teknisk natur motiveras. Trots dessa premisser anser utskottet att man uppmärksamst måste följa hur den nya lagstiftningen fungerar och åtgärda eventuella problem som uppdygas.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande ändringsförslag.

#### **Förundersökningslagen**

Den nya förundersökningslagens bestämmelser om rätten att anlita biträde vid förundersökning ska enligt förslaget kompletteras så att förundersökningsmyndigheten också ska beakta garantierna för en rättvis rättegång. Ändringen bygger i synnerhet på högsta domstolens avgörande HD 2012:45, där det ansågs att den misstänktes försvarsmöjligheter hade kränkts. Avgörandet gällde villkoren för att någon ska anses ha avstått från sin rätt att anlita biträde, och högsta domstolen slog i detta avseende utifrån Europadomstolens praxis fast bland annat att avståendet måste vara entydigt. Högsta domstolen ansåg att den misstänkte måste ha underrättats om

sin rätt till biträde för att entydighet ska anses föreligga.

Utskottet anser att den föreslagna paragrafen är formulerad så att den i tillräcklig utsträckning garanterar rätten att anlita biträde. Också lagen om rättegång i brottmål stöder syftet att se till att den misstänktes försvar är effektivt. Enligt dess 2 kap. 1 § 3 mom. 1 punkt ska för den misstänkte förordnas en försvarare på tjänstens vägnar, om han eller hon inte klarar av att försvara sig själv. Bakom den föreslagna ändringen ligger i sista hand skyddet mot självinkriminering, dvs. att ingen ska behöva medverka till utredningen av sitt brott. Fel som kränker skyddet kan leda till att bevisningen förlorar sitt bevisvärde eller att det åtminstone måste begränsas. Lagutskottet understryker därför att det är ytterst viktigt att iaktta förfaranden som garanterar skyddet mot självinkriminering.

Också i bestämmelserna om skyldighet att infinna sig till förundersökning föreslås ändringar. De avses börja gälla även andra förundersökningsmyndigheter än polisen. Om det finns anledning att anta att en person kan bidra till utredningen av ett brott eller om hans eller hennes närvaro vid en förundersökningsåtgärd annars behövs för utredningen av brottet, ska personen vara skyldig att på kallelse infinna sig på det närmaste lämpliga verksamhetsstället hos den förundersökningsmyndighet som sänt kallelsen eller på motsvarande verksamhetsställe hos någon annan förundersökningsmyndighet. Motsvarande ändring föreslås i den nya förundersökningslagens bestämmelser om omedelbart hörande.

Utskottet understryker förundersökningsmyndighetens skyldighet att i tillämpningspraxis beakta den olägenhet som långa avstånd innebär för den som ska förhöras.

I sitt utlåtande (FvUU 29/2013 rd) till lagutskottet anser förvaltningsutskottet att första meningen i 4 kap. 10 § i förundersökningslagen är problematisk. Enligt den meningen har en part vid förundersökning rätt att anlita ett biträde som parten väljer själv. Det som i synnerhet lyfts fram som ett problem är hur man ska förhålla sig till en situation där parten vill anlita biträde som

exempelvis på grund av utlandsresa kommer att vara frånvarande under en längre tid, vilket kommer att fördröja förundersökningen. Enligt inkommen utredning till förvaltningsutskottet medger den nya förundersökningslagen (FörundersökningsL 4:10 § och 11:3 §) inte förbud mot att anlita det valda biträdet bara på den grunden att det inte går att få biträdet att infinna sig utan dröjsmål. Det är med beaktande av både Europadomstolens och högsta domstolens rättspraxis inte motiverat att ändra denna bestämmelse, eftersom dessa domstolar allt mer understryker vikten av att biträde anlitas. Vid eventuella dröjsmål bör man enligt lagutskottet försöka lösa problemet genom att man i början anlitar en ersättare för biträdet, som sedan träder i ersättarens ställe när hindret är undanröjt.

### **Tvångsmedelslagen**

#### *Kopiering av handlingar som ska tas i beslag (TvångsmedelsL 7:2)*

I 7 kap. 1 § i den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om förutsättningar för beslag. Enligt 2 § i samma kapitel ska beslag av handlingar som ska användas som bevis i stället ersättas med kopiering av handlingarna, om kopian är tillräcklig för att bevisningen ska vara tillförlitlig. Enligt 2 § 2 mom. ska en handling kopieras utan ogrundat dröjsmål efter det att den har omhändertagits. Efter kopieringen ska handlingen utan dröjsmål återlämnas till den hos vilken den omhändertagits. I 3 mom. finns däremot en undantagsbestämmelse: om en handling inte kan kopieras utan dröjsmål på grund av handlingens eller handlingsmaterialets art eller omfattning, ska handlingen tas i beslag.

I sitt utlåtande till lagutskottet säger förvaltningsutskottet att det har framförts att sådana regler kommer att leda till betydande besvär för exempelvis utredningen av ekonomiska brott, eftersom de i vissa fall innebär en skyldighet att i syfte att undvika dröjsmål kopiera till och med flera hyllmeter handlingsmaterial. Lagutskottet har mottagit liknande kritik.

Enligt uppgift är det ändå fråga om hur paragrafens ordalydelse och motiven (se RP

222/2020 rd) ska tolkas, och bestämmelsen lär inte utgöra ett sådant problem eftersom 3 mom. medger möjlighet att avvika från kopierings-skyldigheten. Förvaltningsutskottet anser att lagutskottet ska bedöma om dessa synpunkter ger anledning att ändra reglerna. Lagutskottet anser att lagen inte behöver ändras på den punkten, eftersom det finns tillräcklig vägledning i den nämnda propositionen (RP 222/2010 rd, s. 284/I), där det står följande: "I vissa fall kan en handling eller handlingsmaterialet vara av sådan art eller omfattning att någon snabb sållning inte är möjlig ens efter genomsökning. I dessa fall ska handlingen tas i beslag med stöd av 3 mom.".

*Närvaro och förfarande vid husrannsakan (TvångsmedelsL 8:5 och 8:6)*

Enligt förslaget ska bestämmelserna om husrannsakan i den nya tvångsmedelslagen kompletteras med en bestämmelse om att den hos vilken genomsökningen företogs ska underrättas om sin rätt att få husrannsakan prövad av domstol (TvångsmedelsL 8:5.2). Dessutom kompletteras lagen med en bestämmelse om att rätten för en person som finns på förrättningsplatsen att röra sig där får begränsas för att förhindra att han eller hon får kännedom om uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av lag eller för att säkerställa avspärningen av utredningsplatser och utredningsobjekt. En förutsättning för begränsningen är att det är nödvändigt för att uppnå syftet med åtgärden (TvångsmedelsL 8:6.3).

Sakkunniga har under utfrågningen framfört kritik mot dessa bestämmelser ur olika synvinklar. Det har framförts att en extensiv tillämpning av det föreslagna 8 kap. 6 § 3 mom. kan göra närvarorätten till död bokstav. Vidare har det ansetts mycket problematiskt att rätten att röra kan begränsas, åtminstone när rannsakan utförs på en plats som skyddas av hemfrid och det är den boende vars rätt att röra sig där begränsats. Det framfördes också att rätten att röra sig borde kunna begränsas av grundad anledning och inte bara när det är nödvändigt. Det har också framförts att 9 kap. 1 § i tvångsmedelslagen bör preciseras genom en ny bestämmelse om de kriminalteknikernas befogenheter och att det inte är

ändamålsenligt att på de tekniska undersökningarna tillämpa den huvudregel som bestämts för husrannsakan bland annat i fråga om platsinnehavarens närvarorätt.

Utskottet anser att regeringens förslag om begränsning av rätten att vara närvarande vid husrannsakan är en motiverad kompromiss mellan de olika divergerande synpunkterna. Förslaget utgör en sammanjämkning av brottsutredningens intressen och den boendes rättigheter. Det är också viktigt att brottsplatsen kan undersökas utan risk för att bevisningens bevisvärde lider av det. Därför anser utskottet det vara motiverat att en persons rätt att röra sig på förrättningsplatsen medan husrannsakan pågår kan begränsas för att säkerställa avspärningen av utredningsplatser och utredningsobjekt. Utskottet anser samtidigt att det nya begreppet teknisk undersökning inte bör införas i lagen. Det är tydligast att utgångspunkten fortsatt är å ena sidan begreppet husrannsakan och å andra sidan begreppen utredningsplats och utredningsobjekt och att inga nya kategorier införs.

Utskottet slår också fast att när en persons närvarorätt inte kan tillgodoses eller när den måste begränsas är det rekommendabelt att förundersökningsmyndigheten försöker kompensera för detta genom att fästa särskild vikt vid dokumenteringen att genomsökningen, exempelvis genom videofilmning. När det gäller den information som ska lämnas vid husrannsakan (TvångsmedelsL 8:6) är det önskvärt att polisen uppger sin uppfattning om vilken domstol som är behörig samtidigt som den upplyser om rätten att föra genomsökningen till domstolsprövning.

Utskottet anser att det krävs noggrann bevakning av hur bestämmelserna om dessa ämnen fungerar.

*Teleavlyssning (TvångsmedelsL 10:3)*

Regeringen föreslår att den nya tvångsmedelslagens bestämmelser om förutsättningarna för teleavlyssning ändras så att det hemliga tvångsmedlet också får användas vid utredning av sexuellt utnyttjande av barn. För närvarande kan detta tvångsmedel användas för utredning av grovt sexuellt utnyttjande av barn.

Straffskalan för sexuellt utnyttjande av barn motsvarar många sådana brott där televavlyssning får användas för brottsutredning, påpekar utskottet. Ändringen är således motiverad och ändamålsenlig.

Utskottet anser att den föreslagna paragrafen bör anpassas efter vissa ändringar som redan gjorts i paragrafen. De gäller kriminalisering av vissa grova förberedelsebrott (se RP 141/2012 rd).

#### *Teleövervakning (TvångsmedelsL 10:6)*

Enligt den nya tvångsmedelslagen kan tillstånd att utföra teleövervakning beviljas bland annat om en person är misstänkt ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år. Avgränsningen i fråga om maximistraffet innebär att det exempelvis vid utredningen av olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet och dataintrång som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem får användas teleövervakning endast med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning.

I praktiken är situationen i datanätet den att skaffandet av identifikationsuppgifter riktade mot målsägandens apparat som sker med hans eller hennes samtycke inte räcker till för att spåra den misstänkte. Därför föreslår regeringen att det ska gå att bevilja tillstånd att utföra teleövervakning också när det finns skäl att misstänka olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som har begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning eller när det finns skäl att misstänka lockande av barn i sexuella syften.

När strafflagen 2011 fick en ny bestämmelse om straff för lockande av barn i sexuella syften (SL 20:8b) var frågan om behovet av att använda teleövervakning för brottsutredningen inte uppe. Det är typiskt för detta brott att det begås med utnyttjande av informationsteknik. Däremot är det utifrån maximistraffet inte fråga om

ett lika allvarligt brott som det i allmänhet är fråga om i bestämmelsen om teleövervakning. Om det emellertid går att utreda fall av lockande av barn i sexuella syften med hjälp av teleövervakning går det också samtidigt att förhindra allvarligare sexualbrott mot barn.

Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande till lagutskottet att inga konstitutionella hinder föreligger för de föreslagna bestämmelserna. Lagutskottet ställer sig bakom ändringen eftersom teleövervakning är en effektiv metod för att utreda dessa brott.

#### *Användning av överskottsinformation (TvångsmedelsL 10:56)*

Med överskottsinformation avses enligt 10 kap. 55 § i den nya tvångsmedelslagen information som fåtts genom televavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller när den gäller något annat brott än det för vars utredning tillståndet har getts eller beslutet fattats.

Enligt 10 kap. 56 § 1 mom. i den lagen får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars utredning det tvångsmedel skulle ha fått användas genom vilket informationen har fåtts. Det är domstolen som beslutar om användning av överskottsinformation, om informationen har fåtts genom ett tvångsmedel om vars användning domstolen beslutar.

Enligt propositionen ska överskottsinformation få användas i utvidgad omfattning, dvs. om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 32/2013 rd) till lagutskottet ansett att det med stöd av 10 § 3 mom. i grundlagen är nödvändigt att det förutsatta maximistraffet måste vara högre än fängelse i två år. Det kan anses godtagbart att överskottsinformation får användas om

det föreskrivna strängaste straffet för brottet är fängelse i minst tre år. Det finns inte heller något hinder för att bestämmelsen tillämpas på vissa enskilda brott för vilka maximistrafvet är fängelse i två år, men som till grovhetsgraden ändå kan jämföras med de ovan nämnda brotten och som uppfyller kriterierna i 10 § 3 mom. i grundlagen. Exempel på sådana brott är enligt grundlagsutskottets mening särskilt sådana brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen för vilka maximistrafvet är fängelse i två år (misshandel, döds vållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara och utsättande), brott mot friheten enligt 25 kap. i strafflagen (frihetsberövande, olagligt framkallande av samtycke till adoption, bortförande av barn, olaga hot och olaga tvång), liksom även deltagande i en organiserad kriminell sammanhållnings verksamhet (SL 17 kap. 1 a §), grovt hemfridsbrott (SL 24 kap. 2 §), utpressning (SL 31 kap. 3 §) och förberedelse till allmänfarligt brott (SL 34 kap. 9 §).

Enligt grundlagsutskottet måste antingen den andra meningen i det föreslagna 10 kap. 56 § 1 mom. i tvångsmedelslagen strykas eller bestämmelsen ändras enligt vad som sägs ovan för att lagförslaget ska kunna godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Om lagutskottet anser att listan över brott som motiverar användning av hemliga metoder bör utvidgas måste ärendet föras till grundlagsutskottet för ny bedömning.

Propositionerna RP 14/2013 rd och RP 16/2013 rd ingår i samma reformpaket och har beretts i samarbete mellan justitieministeriet och inrikesministeriet. Det centrala syftet med denna omfattande lagstiftningsreform, som nu preciseras och vars innehåll till vissa delar ändras, är att bestämmelserna i polislagen och tvångsmedelslagen ska motsvara varandra så väl som möjligt. Därför är det viktigt att bestämmelserna om användning av överskottsinformation stämmer överens i tvångsmedelslagen och polislagen.

Lagutskottet vill fästa uppmärksamhet vid att det vid bedömningen av omfattningen av myndigandena att använda tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen är fråga om två saker. Å ena

sidan är det fråga om att tolka grundlagen, som sätter upp gränserna för användning av befogenheterna. Därefter måste man också göra en separat bedömning av huruvida det är ändamålsenligt att utvidga befogenheterna.

Lagutskottet menar att den förteckning grundlagsutskottet gjort upp ska föras in i paragrafen, dock med ett undantag. Eftersom en grund för avgränsningen i förteckningen är kraven i 10 § 3 mom. i grundlagen på att brotten ska äventyra individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, finns det inget behov av att inkludera olagligt framkallande av samtycke till adoption (SL 25:3b) i förteckningen. Syftet med straffbestämmelsen är att skydda den fria viljebildningen hos den som ger sitt samtycke till adoption och dessutom innefattar brottet varken våld eller hot (RP 47/2011 rd, s. 30 och 88—89).

För tydlighetens skull konstaterar utskottet att den gräns på tre år som fastställts i grundlagsutskottets utlåtande i praktiken täcker följande brott: osann utsaga inför domstol (SL 15 kap. 1 §), falsk angivelse (SL 15 kap. 6 §), övergrepp i rättssak (SL 15 kap. 9 §), registeranteckningsbrott (SL 16 kap. 7 §), tvingande till samlag (SL 20 kap. 3 §), tvingande till sexuell handling (SL 20 kap. 4 §), koppleri (SL 20 kap. 9 §), förberedelse till tagande av gisslan (SL 25 kap. 4a §), förberedelse till grovt rån (SL 31 kap. 2a §), vissa brott som begåtts i terroristiskt syfte (SL 34a kap. 1 §), förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (SL 34a kap. 2 §), grov kränkning av kommunikationshemlighet (SL 38 kap. 4 §), grovt tullredovisningsbrott (SL 46 kap. 8 §) och grovt döljande av olagligt byte (SL 48a kap. 4a §). Vidare avses det bli möjligt att använda överskottsinformation i samband med de tidigare nämnda brotten, för vilka maximistrafvet är två år, och å andra sidan i också samband med brott för vilka maximistrafvet är högre än tre år.

Grundlagsutskottet har i och för sig inga invändningar mot bestämmelsen om att beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken. Det föreslår dock att lagutskottet prövar också det alternativet att be-

slut om användning av överskottsinformation fattas redan före behandlingen av huvudsaken.

Lagutskottet är medvetet om de problem som denna fråga är förknippad med. Den föreslagna regleringen leder till att domstolen erbjuds information om användning av överskottsinformation och i praktiken ofta också om innehållet i överskottsinformationen, men det är först efter detta som domstolen avgör om informationen får utnyttjas.

Vid bedömningen av saken vill lagutskottet för det första peka på att användningen av överskottsinformation begränsas av kravet att användningen av informationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Enligt lagutskottets uppfattning kan man i princip inte avgöra hur viktig överskottsinformationen är annat än som en del av den totala bevisningen. Att starta en ny process för att utnyttja överskottsinformationen är inte heller ändamålsenligt med tanke på helheten. Utskottet vill också fästa uppmärksamhet vid att den föreslagna bestämmelsen inte begränsar beslutet om användning av överskottsinformation till "behandlingen av huvudsaken", utan enligt förslaget ska domstolen besluta om användningen "i samband med behandlingen av huvudsaken". I den mån det är möjligt i ett enskilt fall tillstyrker lagutskottet möjligheten, som också föreslås i propositionsmotiven (s. 47—48), att avgöra saken genom ett separat beslut, men anser på de nämnda grunderna att det inte finns skäl att ändra bestämmelsen.

Dessutom påpekar utskottet att bestämmelserna om användning av överskottsinformation också påverkar förundersökningsplikten. Förundersökning måste i princip genomföras om det finns anledning till brottsmisstanke, oavsett hur allvarligt brottet är och hur polisen fick informationen. När möjligheten att använda överskottsinformation utvidgas ökar också polisens skyldighet att genomföra förundersökning genom hemligt inhämtande av information om brott som den fått kännedom om.

*Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning (TvångsmedelsL 10:58)*

I 10 kap. 58 § i den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om situationer där det framgår att teleavlyssning, teknisk avlyssning eller teknisk observation av utrustning har riktats mot sådan kommunikation som metoden inte är avsedd för. I sådana fall ska avlyssningen avbrytas och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen genast utplånas. I propositionen föreslås det att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om att information som fåtts innan användningen av tvångsmedlet avbrutits dock får användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 56 §.

Enligt grundlagsutskottet är det i paragrafen inte - till skillnad från överskottsinformation - frågan om en biprodukt från laglig användning av hemliga tvångsmedel, utan om användning av tvångsmedel i en situation där tvångsmedlet inte har godkänts för användning. Information som har inhämtats på detta sätt kan enligt grundlagsutskottet inte jämföras med överskottsinformation. Lagutskottet är av samma åsikt. Grundlagsutskottet menar att sista meningen i den föreslagna 10 kap. 58 § i tvångsmedelslagen därför måste utgå, men anser inte att frågan påverkar lagstiftningsordningen.

Lagutskottet anser utifrån grundlagsutskottets utlåtande och inkommen utredning det vara motiverat att meningen utgår. Motsvarande bestämmelse finns i polislagen, och lagutskottet har i ett utlåtande framfört för förvaltningsutskottet att det anser det vara motiverat att samma mening också utgår ur polislagen.

*Underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel (TvångsmedelsL 10:60)*

Regeringen föreslår att 10 kap. 60 § i den nya tvångsmedelslagen, som gäller underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel, kompletteras med en bestämmelse om de situationer där den som är föremål för ett hemligt tvångsmedel inte är identifierad vid utgången av den utsatta tiden eller av det givna uppskovet. I sådana lägen ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål un-



derrättas om tvångsmedlet skriftligen omedelbart när hans eller hennes identitet har utretts. Vidare görs vissa tekniska preciseringar i paragrafen. Lagutskottet har inga invändningar på den här punkten.

Vissa sakkunniga har dock framfört sin oro för vissa andra grundläggande lösningar som anknyter till bestämmelsen men som det nu inte föreslagits några ändringar i. Enligt 10 kap. 60 § 1 mom. i tvångsmedelslagen ska en misstänkt som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen när ärendet har förts till åklagaren för prövning eller förundersökningen annars har avslutats eller avbrutits. Enligt 2 mom. ska en misstänkt som varit föremål för en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor utan ogrundat dröjsmål underrättas om detta skriftligen när ärendet har förts till åklagaren för prövning. Enligt 3 mom. i samma paragraf får underrättelsen till den misstänkte skjutas upp med högst två år åt gången, om det är *motiverat* för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Dessutom får domstolen besluta att underrättelsen helt ska utebli, om det är *nödvändigt* för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Dessa bestämmelser har tillsammans med motsvarande bestämmelser i polislagen ansetts öka risken för att den som utför en täckoperation och informationskällan avslöjas, vilket därmed äventyrar deras säkerhet. Å andra sidan har det framförts att tröskeln för uppskov och i synnerhet för att låta bli att underrätta den misstänkte är onödigt hög, och att det i lagen borde finnas en undantagsbestämmelse om underrättelse för de situationer där det inte uppstår något material som kan utnyttjas i undersökningen.

En utgångspunkt för riksdagsbehandlingen av propositionen har varit att det inte är ändamålsenligt, med tanke på frågornas omfattning och

svårighetsgrad och kraven på god lagberedningssed och konsekvens i lagstiftningsarbetet, att på nytt ta upp sådana bestämmelser som antagits genom lagarna 806/2011 och 872/2011 och som inte omfattas av de propositioner som nu behandlas. Trots detta menar utskottet att de sakkunnigas oro är berättigad. Trots att bestämmelserna i polislagen och tvångsmedelslagen tillåter att underrättelsen kan skjutas upp eller i vissa fall helt utebli, ser lagutskottet det som ytterst viktigt att regeringen följer och bedömer hur bestämmelsen fungerar. Vid bedömningen måste regeringen också ta hänsyn till hur programmen för anonyma vittnesmål och vittneskydd, som är under beredning, inverkar på frågekomplexet. Samtidigt måste man såsom grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande (GrUU 32/2013 rd) se till att rättstryggheten i anknytning till hemliga tvångsmedel — i synnerhet domstolarnas tillståndsförfarande, den interna myndighetsövervakningen och justitieombudsmannens laglighetskontroll — fungerar såväl på författningsnivå som i praktiken.

Lagutskottet ser det som viktigt att regeringen följer och bedömer hur bestämmelserna om underrättelse om hemliga metoder för inhämtande av information och användningen av hemliga tvångsmedel tillämpas i synnerhet med avseende på informationskällornas säkerhet och rättsskydd. En utredning om detta ska föreläggas riksdagen före utgången av 2014.

#### *Tidsmässig tillämpning av tvångsmedel*

Sakkunniga ha under utfrågningen ställt sig tveksamma till huruvida de nya befogenheterna i tvångsmedelslagen kan utövas retroaktivt. Exempelvis kan man med hjälp av teleövervakning gå långt bak i tiden. Utskottet anser att de nya befogenheterna är bestämmelser som i egenskap av *förfaranderegler* är genast tillämpliga. Besluten om exempelvis teleövervakning kommer att fattas under den nya lagens giltighetstid och i enlighet med den, och även dess tidsmässiga giltighet sägs ut i lagen.

## Detaljmotivering

### 1. Lag om ändring av förundersökningslagen

#### 9 kap. Gripande, anhållande och häktning

6 §. *Förundersökningsprotokoll.* Bestämmelserna i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen ändrades genom lag 770/2013. Den stiftades utifrån en proposition (RP 63/2013 rd) som lämnats efter den nu aktuella propositionen och innebär att sista meningen i 2 mom. utgick. Meningen hade följande lydelse: "Det språk som använts av dem som hörts under förundersökningen ska antecknas i förundersökningsprotokollet". Närmare bestämmelser om detta finns nu i det nya 3 mom. Bestämmelsen måste därför ändras på motsvarande sätt. Då måste också ingressen till lagförslag 1 rättas till.

### 2. Lag om ändring av tvångsmedelslagen

#### 2 kap. Gripande, anhållande och häktning

9 §. *Anhållningsberättigade tjänstemän.* Polisförvaltningslagen ändrades utifrån proposition RP 15/2013 rd så, att rörliga polisen lades ned som administrativ polisenhet (L 505/2013). Samtidigt utgick omnämnanden av vissa tjänstemän vid rörliga polisen ur 5 kap. 10 § i den nya polislagen (872/2011). I samband med det gjordes emellertid inga ändringar i 2 kap. 9 § 1 mom. i den nya tvångsmedelslagen (806/2011), där de tjänstemännen fortfarande nämns som anhållningsberättigade tjänstemän. Eftersom rörliga polisen inte längre finns som administrativ polisenhet när den nya tvångsmedelslagen träder i kraft vid ingången av 2014 måste omnämnandena utgå ur 2 kap. 9 § 1 punkten i lagförslag 2.

På motsvarande sätt måste 2 kap. 9 § 1 mom. 2 punkten i lagförslag 2 ändras i syfte att beakta den ändring av den gamla tvångsmedelslagen (450/1987) som gjordes genom lag 975/2012 med anledning av Tullens nya organisation (se RP 145/2012 rd). Ändringen gäller de anhållningsberättigade tjänstemännen vid Tullen. En separat proposition om denna ändring har lämnats i år (RP 180/2013), men förvaltningsutskottet

har påpekat för lagutskottet att ändringen bör genomföras i samband med den nu aktuella propositionen i stället. Med stöd av inkommen utredning anser utskottet det vara motiverat att formulera punkten på följande sätt: "Tullens brottsbekämpningschef, chefen för verksamhetsenheten för Tullens brottsbekämpning och de tullöverinspektörer som av Tullens brottsbekämpningschef har förordnats till undersökningsledare".

#### 10 kap. Hemliga tvångsmedel

3 §. *Teleavlyssning och dess förutsättningar.* I enlighet med vad som framförs i de allmänna motiven är det meningen att teleavlyssning får användas också vid utredning av sexuellt utnyttjande av barn. Strukturen på det inledande stycket ändras för att ligga i linje med motsvarande bestämmelse i polislagen.

Proposition RP 141/2013 rd innebär att förberedelse till vissa grova brott kriminaliserades. Samtidigt ändrades 10 kap. 3 § i den nya tvångsmedelslagen genom lag 438/2013. Regeringen föreslår nu ändringar i det momentet. Ändringsförslagen bör anpassas så att förteckningen över brott som motiverar teleavlyssning också inbegriper de brott som lades till genom lag 438/2013. Då måste också ingressen till lagförslag 2 rättas till.

6 §. *Teleövervakning och dess förutsättningar.* Enligt förslaget ska det gå att bevilja tillstånd att utföra teleövervakning också om det finns skäl att misstänka olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som har begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning eller om det finns skäl att misstänka lockande av barn i sexuella syften.

Förteckningen över brott som motiverar teleövervakning ändrades genom lag 438/2013. Det innebär tillägg av vissa förberedelsebrott. Dessa bör läggas till i 6 § 2 mom. Då måste också ingressen till lagförslag 2 rättas till.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att saken i princip alltid prövas av domstol. De be-

stämmelser som reglerar användningen av tvångsmedel och beslut om tvångsmedel kan leda till att domstolen inte beviljar tillstånd för teleövervakning, trots att brottsrubriceringen som sådan berättigar till detta. Lagutskottet understryker liksom grundlagsutskottet att de allmänna principerna i tvångsmedelslagen liksom även de allmänna och särskilda förutsättningarna för användning av hemliga tvångsmedel ska vägas in såväl när tillstånd söks som när domstolen prövar om tillstånd ska beviljas (se även HD 2007:7 och HD 2009:54). Detta är särskilt viktigt när det är fråga om att söka och bevilja tillstånd för att förhindra eller undersöka relativt ringa brott. Domstolen måste i sådana fall noggrant pröva om det finns skäl att bevilja tillstånd och hur omfattande tillståndet i så fall ska vara.

*56 §. Användning av överskottsinformation.* Som utskottet konstaterar i de allmänna motiven måste bestämmelsen om användningen av överskottsinformation ändras för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Den föreslagna gränsen på två år måste höjas till tre år, men samtidigt kan man lägga till vissa sådana brott i bestämmelsen där maximistraffet är fängelse i två år. Det är också ändamålsenligt att göra så.

Behovet av ändringar i paragrafen är så stort att dess momentindelning måste ändras så att den följer allmän lagskrivningspraxis. De två första momenten föreslås innehålla bestämmelser om förutsättningarna för användning av överskottsinformation, det tredje momentet om förfarandet vid denna användning och momenten därefter om vissa andra anknytande situationer, på samma sätt som i den nuvarande lagen.

Enligt 1 mom. får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, om informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fåtts.

Enligt 2 mom. får överskottsinformation också användas, om användningen av sådan information kan antas vara av synnerlig vikt för ut-

redningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av de brott som nämns explicit i paragrafen. Dessa brott föreslås vara deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet enligt 17 kap. 1 a § i strafflagen, misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara och utsättande enligt 21 kap. i strafflagen, grovt hemfridsbrott enligt 24 kap. 2 § i strafflagen, frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot och olaga tvång enligt 25 kap. i strafflagen, utpressning enligt 31 kap. 3 § i strafflagen och förberedelse till allmänfarligt brott enligt 34 kap. 9 § i strafflagen.

Kriteriet "av synnerlig vikt" gäller alla brott som nämns i momentet. Trots dessa ändringar är propositionens tolkningsanvisningar fortfarande fullt relevanta.

*57 §. Utplåning av information.* Ändringen av 10 kap. 56 § medför att också hänvisningen i 57 § måste ändras så att den hänvisar till 56 § 1 och 2 mom., inte enbart till dess 1 mom. Då måste också ingressen till lagförslag 2 rättas till.

*58 §. Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning.* Sista meningen i paragrafen måste utgå av de skäl som framförs i de allmänna motiven.

## **9. Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi**

*6 §. Syftet med fullgöranderapporter.* Regeringen föreslår att hänvisningen i 6 § 12 punkten ändras. I samma paragraf har 13 punkten ändrats på grundval av proposition RP 193/2012 rd när ett ny 14 punkt lades till, och dessa ändringar har inte beaktats i den aktuella propositionen. Dessa ändringar måste synas i den nu föreslagna paragrafändringen. Då måste också ingressen till lagförslag 9 rättas till.

**18. Lag om ändring av 1 § i lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (Nytt lagförslag)**

*1 §. Syfte och tillämpningsområde.* Lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) stiftades utifrån proposition RP 61/2012 rd. Enligt dess 1 § 3 mom. tillämpas lagen inte på tillgångar medan de är tagna i beslag, ställda under skingringsförbud eller belagda med kvarstad med stöd av tvångsmedelslagen (450/1987) eller utifrån en internationell begäran om rättshjälp. Den nya tvångsmedelslagen har nummer 806/2011 i författningssamlingen, och dessutom är kvarstad den enda straffprocessuella säkringsåtgärden enligt den lagen. Det innebär att 1 § 3 mom. måste ändras, dvs. det felaktiga författningssamlingsnumret bör rättas och bara kvarstad nämnas.

**19. Lag om ändring av 7 § i lagen om övervakad frihet på prov (Nytt lagförslag)**

*1 kap. Allmänna bestämmelser*

*7 §. Övervakning.* I 7 § i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) finns en hänvisning till

5 a kap. 1 § i den gamla tvångsmedelslagen (450/1987), som gäller teknisk avlyssning och optisk övervakning. Hänvisningen föråldras den 1 januari 2014 och propositionen innehåller inget ändringsförslag i detta avseende. Därför måste bestämmelsen ändras så att den hänvisar till teknisk avlyssning och optisk observation i 10 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011).

***Utskottets förslag till beslut***

Riksdagen

*godkänner lagförslag 3—8 och 10—17 utan ändringar,*

*godkänner lagförslag 1, 2 och 9 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),*

*godkänner två nya lagförslag 18 och 19 (Utskottets nya lagförslag) och*

*godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).*

***Utskottets ändringsförslag***

**1.**

**Lag**

**om ändring av förundersökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 10 § 1 och 2 mom., 6 kap. 1 § 1 mom. och 3 § 1 mom. samt 9 kap. 6 § 2 mom., av dem 9 kap. 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 773/2013, som följer:*

4 kap.

(Som i RP)

**Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning**

10 §

|                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6 kap.                                                                                   | sökningsåtgärderna och för de iakttagelser som gjorts i samband med åtgärderna om sådant som ska utredas vid förundersökning. De handlingar, inspelningar och fotografier som kommit till vid undersökningen ska bifogas förundersökningsprotokollet, om de kan antas ha betydelse i saken och om inte något annat föreskrivs i lag. I förundersökningsprotokollet ska det göras en anteckning om vilken överskottsinformation som har använts vid utredningen av brottet ( <i>utesl.</i> ). |
| <b>Närvaro vid förundersökning</b>                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 1 och 3 §<br>(Som i RP)                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 9 kap.                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Förundersökningsmaterial</b>                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 6 §                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <i>Förundersökningsprotokoll</i>                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| — — — — —                                                                                | Ikraftträdandebestämmelsen<br>(Som i RP)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| I förundersökningsprotokollet ska det ingå förhörsprotokoll samt redogörelser för under- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

## 2.

### Lag

#### om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i tvångsmedelslagen (806/2011) 2 kap. 9 § 1 mom., 3 kap. 15 § 2 mom., 6 kap. 3 § 1 mom. och 10 § 1 mom., 8 kap. 2 § 2 mom., 5 § 2 mom., 6 § 1 och 3 mom., 18 § 2 mom., 20 § 2 mom. och 24 § 2 och 3 mom., samt 10 kap. 3 § 2 mom., 5 § 2 och 3 mom., 6 § 2 mom., rubriken för 9 § och 9 § 1 och 3 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 40 § 2 mom., 56—58 och 60 §, av dem 10 kap. 3 § 2 mom. sådant det lyder delvis ändrat i *lagarna 1468/2011 och 438/2013 samt 10 kap. 6 § 2 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 438/2013*, samt  
*fogas* till 11 kap. en ny 1 a § som följer:

|                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 kap.                                                                                           | tör, polischef, biträdande polischef, vid central-kriminalpolisen chefen för centralkriminalpolisen och biträdande chef, vid skyddspolisen chefen för skyddspolisen, biträdande chef som förordnats att sköta förundersökningsuppgifter, avdelningschef som förordnats att sköta förundersökningsuppgifter, överinspektör och inspektör som förordnats att sköta förundersökningsuppgifter, ( <i>utesl.</i> ) kriminalöverinspektör, kriminalinspektör, kriminalöverkommissarie, överkommissarie, kriminalkommissarie och kommissarie, |
| <b>Gripande, anhållande och häktning</b>                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 9 §                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <i>Anhållningsberättigade tjänstemän</i>                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om anhållande. Anhållningsberättigade tjänstemän är |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 1) polisöverdirektören, vid Polisstyrelsen polisdirektör, polisöverinspektör och polisinspek-    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

2) Tullens brottsbekämpningschef, chefen för verksamhetsenheten för Tullens brottsbekämpning och de tullöverinspektörer som av Tullens brottsbekämpningschef har förordnats till undersökningsledare,

(3 och 4 punkten som i RP)

3 kap.

**Domstolsförfarande i samband med häkt-  
ningsärenden**

15 §

(Som i RP)

6 kap.

**Kvarstad**

3 och 10 §

(Som i RP)

8 kap.

**Genomsökning**

2, 5, 6, 18, 20 och 24 §

(Som i RP)

10 kap.

**Hemliga tvångsmedel**

3 §

*Teleavlyssning och dess förutsättningar*

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

(1—5 punkten som i RP)

6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, i 21 kap. 6 a § i strafflagen avsedd

förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa enligt 1, 2 eller 3 § i det kapitlet,

7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan,

8) grovt rån, förberedelse till grovt rån, grov utpressning,

(9—16 punkten som i RP)

5 §

*Beslut om teleavlyssning och annat motsvarande inhämtande av information*

(Som i RP)

6 §

*Teleövervakning och dess förutsättningar*

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att utföra teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller annars sannolikt används av någon som är skäligen misstänkt för

(1—6 punkten som i RP)

7) grovt tullredovisningsbrott, (utesl.)

8) grovt döljande av olagligt byte,

9) förberedelse till tagande av gisslan, eller (Ny 9 punkt)

10) förberedelse till grovt rån. (Ny 10 punkt)

9, 27, 37 och 40 §

(Som i RP)

56 §

*Användning av överskottsinformation*

Överskottsinformation får användas i samband med utredning av brott, om informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fåtts. (Utesl.)

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen

kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

1) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,

2) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,

3) grovt hemfridsbrott,

4) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot eller olaga tvång,

5) utpressning, eller

6) förberedelse till allmänfarligt brott.

Domstolen beslutar i samband med behandlingen av huvudsaken om användningen av överskottsinformation som bevisning. Bestämmelser om anteckning i förundersökningsprotokollet av den överskottsinformation som har använts finns i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och bestämmelser om att användningen av överskottsinformation ska uppges i stämningsansökan i 5 kap. 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rätttegång i brottmål. (Nytt 3 mom.)

Överskottsinformation får dessutom alltid användas för att förhindra brott, för att rikta in polisens verksamhet och som en utredning som stöder det att någon är oskyldig. (Nytt 4 mom.)

Överskottsinformation får också användas för att förhindra betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. (Nytt 5 mom.)

I 5 kap. 54 § i polislagen föreskrivs om hur överskottsinformation som fåtts med stöd av polislagen får användas för att utreda ett brott. (Nytt 6 mom.)

## 57 § (Ny)

### Utplåning av information

Överskottsinformationen ska utplånas efter det att målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän. Informationen får dock bevaras och lagras i ett register som avses i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, om den gäller ett brott som

avses i 56 § 1 eller 2 mom. eller om den behövs för att förhindra ett brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen. Information som inte ska utplånas ska bevaras i fem år efter det att målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän.

De basstationsuppgifter som avses i 10 § i det här kapitlet ska utplånas när målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän.

## 58 §

### *Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning*

Om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat än i tillståndet avsett meddelande från eller till den som är misstänkt för brott eller att den brottsmisstänkte som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska användningen av tvångsmedlet avbrytas så snart som möjligt. De upptagningar som har fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den ska genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och skyldigheten att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 6 § eller det framgår att den misstänkte inte använder den anordning som är föremål för observationen. (Utesl.)

## 60 §

(Som i RP)

## 11 kap.

### Särskilda bestämmelser

## 1 a §

(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

---

9.

## Lag

### om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) 6 § 1 mom. som följer:

6 §

*Syftet med fullgöranderapporter*

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för  
(1—12 punkten som i RP)

13) sådant förhinder och sådan utredning  
av penningtvätt och av finansiering av terrorism  
som avses i 35 § 1 mom. 1 punkten i lagen om

förhinder och utredning av penningtvätt och  
av finansiering av terrorism (503/2008),

14) beviljande och återkallande av trafik-  
tillstånd i enlighet med lagen om kommersiell gods-  
transport på väg (693/2006) och kollektivtra-  
fiklagen (869/2009). (Ny 14 punkt)

---

Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

---

*Utskottets nya lagförslag*

18.

## Lag

### om ändring av 1 § i lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) 1 § 3 mom. som  
följer:

1 §

*Syfte och tillämpningsområde*

---

Denna lag tillämpas inte på tillgångar medan  
de är tagna i beslag (*utesl.*) eller belagda med  
kvarstad med stöd av tvångsmedelslagen



(806/2011) eller utifrån en internationell begäran om rättshjälp.

Denna lag träder i kraft den 20 .

### *Utskottets nya lagförslag*

## **19.**

### **Lag**

#### **om ändring av 7 § i lagen om övervakad frihet på prov**

*I enlighet med riksdagens beslut*

**ändras i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) 7 § 1 mom. som följer:**

#### **7 §**

Den som har placerats i frihet på prov och iakttagandet av verkställighetsplanen övervakas med hjälp av tekniska anordningar som installeras i den bostad som avses i 2 §, ges till honom eller henne eller fästs vid hans eller hennes handled, vrist eller midja, eller med en kombination av sådana anordningar. De tekniska anord-

ningarna får inte möjliggöra sådan teknisk avlyssning eller optisk observation som avses i 10 kap. 16 § 1 mom. respektive 10 kap. 19 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) inom ett område som omfattas av hemfriden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

### **Utskottets förslag till uttalande**

*Riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av 2014 lämnar en utred-*

*ning om tillämpningen av regelverket om underrättelse om användningen av hemliga tvångsmedel.*

**LaUB 17/2013 rd — RP 14/2013 rd**

Helsingfors den 10 december 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml  
vordf. Stefan Wallin /sv  
medl. James Hirvisaari /ml  
Suna Kymäläinen /sd  
Antti Lindtman /sd  
Jaana Pelkonen /saml  
Arto Pirttilahti /cent

Kristiina Salonen /sd  
Kari Tolvanen /saml  
Ari Torniainen /cent  
Kaj Turunen /saf  
Oras Tynkkynen /gröna  
Peter Östman /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen.